

Verenigingsnieuws

Op vrijdag 30 november a.s. vindt onze maandelijkse bijeenkomst plaats om 19:30 uur in ons verenigingslokaal Op Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A te Vaals.

Na de gebruikelijke informatie vindt er een PowerPoint-presentatie plaats van Peter Sparla: "Otto Intze in Aken en Vaals".

Tevens wordt de nieuwe uitgave van *Verleden en Heden Nr. 20* gepresenteerd. Het jaarboek is na afloop te koop.

In dit nummer:

Ons nieuw jaarboek: verleden & heden, nummer 20	1
Professor Otto Intze door Peter Sparla	2
Zuster Kasper	2
125 Jaar St. Pauluskerk Vaals	3
Lezing van dhr. Reiner Bimmermann	3
Lezing dr. Holger Dux	3
Nieuwtjes binnen de vereniging	4
In Memoriam Frans Janssen	4
Activiteitenagenda	4

Nummer 99

2018 #4

Ons nieuw jaarboek: verleden & heden, nummer 20

Op vrijdag 30 november vindt in ons verenigingslokaal (aanvang 19.30 uur) de presentatie plaats van ons nieuwe jaarboek verleden & heden, deel twintig. Het is weer een gevarieerd boek geworden, met vele afbeeldingen, waarvan een groot deel in kleur.

Wij treffen er een artikel aan van Herbert Kuijpers over 'Vaalsbroek en zijn bewoners tussen 1824 en 1945'. Het betreft de periode nadat de familie von Clermont dit landgoed had verkocht. In 1945 werd het kasteel door de Nederlandse Staat geconfisqueerd.

'Vergane Glorie' is de titel van een stukje geschiedenis van Hans Hermans, dat handelt over de voormalige cementfabriek te Vijlen.

'De Schietsport in Vaals. Negen-tig jaar Windbukssport in Vaals'. Arthur Cransveld brengt deze sport en het grote aantal windbukssportverenigingen die Vaals telde uitgebreid onder de aandacht.

Victor Voncken beschrijft een novelle uit 1906 van Lamberts Hurrelbrinck en een roman van Friedrich Nicolai uit 1794. In deze boeken komt Vaals en zijn omgeving verrassend aan de orde.

Van geheel andere aard is het artikel 'Glas in lood' van Nico Pakbiers, dat handelt over glas-in-loodramen die wij tegenwoordig nog in tal van huizen in Vaals aantreffen. Daarnaast schenkt hij ook aandacht aan panden die in de Art-Deco stijl van de Amsterdamse school in Vaals zijn gebouwd.

Thomas Richter en Vanessa Nossol behandelen aan de hand van een plattegrond de begraafplaats van klooster Bloemendal, met vermelding van de namen van de overledenen.

Van Elly Leenders stamt het dialectstukje 'Ós Seniore'. Victor Voncken en Peter Sparla hebben een uitgebreide publicatie gewijd aan professor Otto Intze, vooral bekend door de bouw van stuwmeren, wiens graf zich op de protestantse begraafplaats van Vaals bevindt.

Het rijk geïllustreerde boek, met veel kleurenfoto's, telt 140 pagina's.

Voor leden is het boek (1 exemplaar per lid) verkrijgbaar voor € 15,00.

Niet leden betalen € 17,00.

Schietvereniging Torentje
Bub Sterck, Joep Vlekken, Men Smeets, Theo Mans, Hubert Kohl, Wiel Mans, Zelf Schiffer, Jacob Schmets, Hens Lucassen, Heins Kleikers

Het boek is vanaf zaterdag 1 december te koop bij:

- Grenswinkel Vaals, Maastrichterlaan 15
- Read Shop Vaals, Maastrichterlaan 45
- Kapsalon John Kohnen, Jos Francotteweg 5, Vaals
- Puur Viele, Vijlenberg 66, Vijlen

Verkoop tevens op woensdagmorgen van 10.00 tot 12.00 uur Op Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A, Vaals.

De redactie

Professor Otto Intze door Peter Sparla

O. Intze

Uitnodiging voor een Power-Point presentatie over professor Otto Intze door Peter Sparla

Vrijdag 30 november 2018 om 19.30 uur.

Verenigingsgebouw óp Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A, Vaals

Dit jaar is het 175 jaar geleden dat Otto Intze in het Duitse stadje Laage werd geboren. Een goede gelegenheid derhalve om aandacht te besteden aan deze geniale man. Hij werd in 1870 benoemd tot leraar aan de technische hogeschool van Aken (de huidige RWTH), die in dat jaar was opgericht. De jonge ingenieur gaf onderwijs in de vakken bouwconstructies en waterbouwkunde. Hij zou heel zijn leven verbonden blijven aan de Akense hogeschool. Hij woonde met zijn gezin in Aken in zijn zelf ontworpen huis, dat vandaag nog bestaat. Intze was een gelovig lutheraan. Hij trad met zijn gezin toe tot de lutherse gemeente van Vaals en bezocht de erediensten in de lutherse kerk van Vaals. Hij was actief lid van deze gemeenschap en bekleedde een aantal jaren de functie als voorzitter van de kerkenraad. In het archief van de lutherse gemeente bevinden zich tal van handgeschreven brieven, afkomstig van Intze of aan hem gericht. De geboorte, confirmatie en huwelijken van zijn kinderen staan vermeld in

registers van de lutherse gemeente en uiteindelijk staat zijn eigen overlijden in het 'Todtenregister'.

Professor Intze was een duizendpoot. Naast les geven begon hij met het 'in opdracht bouwen' van fabriekspanden. Aan de hand van zijn berekeningen en ontwerpen werden in Duitsland fabrieken gebouwd in Aken, Stolberg, Essen, Hamburg etc. Maar ook elders zoals in Moskou en Malmö. Daarnaast had hij de leiding over de 'Bauverwaltung' van de Akense hogeschool en stamde onder andere het heden niet meer bestaande gebouw van 'Chemische Laboratorium' van hem.

Hij ontwierp een nieuw systeem voor reservoirs voor watertorens. Er zijn wereldwijd honderden watertorens met een zogenaamd Intze-waterreservoir gebouwd. Ook in Nederland verzezen deze watertorens. Tevens werden gashouders volgens het Intze-principe gebouwd.

Maar professor Intze was vooral de bouwer van vele 'Talsperren': stuwdammen waarbij stuwmeren werden aangelegd. In de aan ons land grenzende Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen bouwde of ontwierp Intze vijf stuwdammen, waaronder de Dreilägerbachtalsperre bij Roetgen. Van dit stuwmeer krijgen wij in Vaals ons

drinkwater. De Urfttalsperre was zijn grootste bouwwerk. Professor Intze was een geëerd persoon, die tal van onderscheidingen en benoemingen kreeg, onder andere van Kaiser Wilhelm II. Maar hij raakte overwerkt, werd ziek en overleed op een leeftijd van 61 jaar. Zijn begrafenis op oudejaarsdag 31 december 1904 in Vaals was een bijzondere gebeurtenis. Er wordt verteld dat het nog nooit zo druk in Vaals was geweest als op die dag. Professoren, studenten, ondernemers, tal van hoogwaardigheidsbekleders etc. namen hieraan deel. Voorafgaand aan de begrafenis werd een eredienst in de lutherse kerk van Vaals gehouden. Professor Intze ligt begraven op de protestantse begraafplaats aan de Lindenweg te Vaals. Het graf bestaat tegenwoordig nog. Tevens is er in ons verenigingslokaal een kleine tentoonstelling over Intze ingericht met originele documenten en boeken, die alleen op deze avond worden getoond en daarna weer terug gaan naar de diverse archieven. Na de voordracht wordt het nieuwe jaarboek, verleden & heden, nummer 20 van Heemkundekring Sankt Tolbert, gepresenteerd. In deze uitgave is een uitgebreide publicatie met vele afbeeldingen over professor Intze opgenomen.

Zuster Kasper

Op 14 oktober 2018 werd zuster Katharina Kasper door paus Franciscus, samen met nog twee personen, heilig verklaard. Op 16 april 1978 was ze door paus Paulus VI zalig verklaard.

Wie was zuster Kasper? Zuster Katharina Kasper was de oprichtster van de Congregatie van de Arme Dienstmaagden van Jezus Christus in 1851. Katharina Kasper werd geboren op 26 mei 1820 in Dernbach,

een stadje in Rijnland Pfalz. Het doel van de congregatie was het lenigen van de noden van de mensen. Op verzoek van Gravin Elvira d'Ansembourgh kwamen uit Duitsland drie zusters naar Amstenrade voor de verzorging van zieken en bejaarden. Zij had hiervoor in Amstenrade een klooster laten bouwen.

De Congregatie is ook in Vaals actief geweest. In de panden Kerkstraat 8 en 10 heeft men

lange tijd bejaarden verzorgd. Nadat in Vaals bejaarden-centrum 'De Wolfskoele' werd geopend zijn de zusters nog een aantal jaren hier werkzaam geweest.

De heemkundekring Sankt Tolbert is in het bezit van een medaillon van zuster Kasper. Ook een kussentje ter herinnering. De op de foto afgebeelde rozenkrans zou zelfs eigendom van zuster Katharina Kasper zijn geweest.
Herbert Kuijpers

125 Jaar St. Pauluskerk Vaals

Op zondag 21 oktober 2018 herdacht Vaals op feestelijke wijze het feit dat 125 jaar geleden de St. Pauluskerk geconsacreerd werd met een Plechtige Eucharistieviering, met medewerking van de Kon. Harmonie St. Cecilia 1836 Vaals – Het Kon. Mannenkoor Cecilia 1837 Vaals – C.C.K Koor Lemiers – Vaals – Kerkelijk Zangkoor St. Gregorius Vijlen – Dames Heerlense Oratorium Vereniging en de schutterij St. Paulus. In een volle, door de Floralia, feestelijk versierde kerk, werd een waardige en stijlvolle feestmis opgedragen, met op hoog muzikaal niveau staande koorzang en met medewerking van de solisten Amy Schillings en Manuela Schillings – D'Adamo - en met op hoog peil staande toepasselijk muziek van onze onvolprezen Harmonie. Organist: Jean Lardinois. Korte samenvatting van de geschiedenis van de St. Pauluskerk:

1892 eerste steenlegging door Deken Oppen van Gulpen.
 1893 9 mei Bisschop Fr. Boermans consacreert de kerk
 1893 Kruis wordt op de kerktoeren geplaatst - drie nieuwe klokken gedoopt
 1900 Gasverlichting
 1901 Gebrandschilderde Glas in Loodramen, geschonken door fam. Tyrell en burgemeester Ruland
 1911 Bouw sacristie en overdekte lange gang. – Aanleg centrale verwarming.
 1912 Koop van de Pastorie
 1925 Elektrische verlichting aangelegd
 1932 Klokken voorzien van elektrische luidapparatuur
 1943 Drie grote klokken door de nazi's geroofd
 1946 Nieuwe klokken gewijd door Deken Schneiders
 1975 – 1978 Grote restauratie, kosten 1,2 miljoen gulden
 1977 Kerktoeren wordt verlicht
 1987 Nieuw torenuurwerk
 1988 Begin tweede grote restauratie 2,5 miljoen gulden –

Eigen bijdrage parochie 900.000 gulden
 1988 Glas in loodraam "De Kruisafname van Christus" geschonken door fam. Griesenbrock
 1992 Nieuwe buitenverlichting – 100 Jarig bestaan.
 2018 125 Jaar St. Pauluskerk .

Arthur Cransveld

Lezing van dhr. Reiner Bimmermann

Op vrijdag 28 september 2018 vond de presentatie door dhr. Bimmermann plaats met als thema "Die Straßenbahn in Vaals - Historische Streifzüge". In zijn lezing ging hij in op de oude tramwegen van de ASEAG en haar voorgangers. Speciaal kwam het Vaalser gedeelte van de tramlijn Eilendorf-Aken-Vaals aan bod. De lezing voorzien van tal van oude foto's van zowel

trams als straatgezichten van Vaals riepen bij velen herinneringen op. In de opening werd ook de vraag gesteld "welke Vaalsenaar kent niet het liedje van Los Catastrosos over de Kleinbahn: *Hier noch jemand ohne Fahrschein, Venskyhäusje Kuckelkorn, doa jehd die letste Kleinbahn die schokkelt sich va Vols op Oche aa.*

Dhr. Bimmermann is expert in de geschiedenis van tramwegen in de Euregio en heeft een flink aantal boeken over dit thema gepubliceerd. De lezing was in het Duits. Dhr. Bimmermann presenteerde uit zijn verzameling van verhalen, foto's en alles wat hij weet over de Straßenbahn een avond uit vervlogen tijden. De door velen bezochte avond was een succes.

Lezing dr. Holger Dux

Op 25 oktober 2018 organiseerde de regio Valkenburg en Heuvel-land van het LGOG in samenwerking met de heemkundekring Sankt Tolbert Vaals een lezing door Dr. Holger Dux over Limburg en de Duitse Bond. Deze zeer interessante lezing werd ook weer drukbezocht en menigeen hoorde ook weer tal van nieuws. De Duitse Bond werd in 1815 op het congres van Wenen

opgericht. Er deden 35 zelfstandige "Herrschaftsgebiete" en 4 vrije steden in Duitsland, Oostenrijk, Lichtenstein en Luxemburg-Limburg aan mee. Doel was de veiligheid van Duitsland en de 39 deelnemers te garanderen. Echter zonder het uitvoeren van gezamenlijke maten, munten, postdiensten, rechtspraak en leger is men aan de gestelde doelstellingen van

het in de oorlogen tegen Napoleon verkregen eenheidsstreven volkomen voorbijgegaan. De Duitse Bond vergaderde jaarlijks in het 'Bundesparlament' in Frankfurt. De talrijke grenzen tussen de staten onderling, bemoeilijkten de economische groei. De Duitse Bond hield bij het begin van de oorlog van 1866 op te bestaan.

Secretariaat:
Heuvel 4
6291 CS Vaals
Nederland

Telefoon: 043-306 42 06
E-mail: sankttolbert@gmail.com

Bezoek onze
website
sankttolbert.nl

Bezoek ons ook op:
facebook

Verenigingsnieuws

Nieuwtjes binnen de vereniging

Nieuw lid

Als nieuw lid van de Heemkundekring Sankt Tolbert werd ingeschreven:

- Elisa Richarz-van der Mast (Vaals)
- Raymond Weeren (Simpelveld)

De vereniging telt nu **226** leden.

Hartelijk welkom aan deze nieuwe leden.

In Memoriam Frans Janssen

Op 30 september 2018 overleed op 93 jarige leeftijd de Nestor van onze heemkundekring de heer Frans Janssen. Frans Janssen werd op 1 september 2010 lid van Sankt Tolbert. Hij bezocht regelmatig onze bijeenkomsten en was zeer geïnteresseerd in alles wat met de geschiedenis van Vaals te maken heeft. Naast zijn interesse voor de heemkunde was hij een groot liefhebber van de koorzang. Hij was 74 jaar lid van het Kon. Mannenkoor Cecilia 1837 uit Vaals, dit koor benoemde hem voor zijn

vele verdiensten tot erelid. Ook de schilderkunst werd door Frans met veel liefde en talent beoefend, hij was lid van het Kunst Collectief Vaals. Zijn portretten werden op veel exposities tentoongesteld en oogsten altijd veel bewondering. Met Frans Janssen hebben wij afscheid moeten nemen van een zeer gewaardeerd lid en verenigingsman. Wij zullen zijn nagedachtenis altijd in ere houden.

*Heemkundekring Sankt Tolbert –
Bestuur en Leden*

Activiteitenagenda

30 november Maandelijks bijeenkomst om 19:30 uur in ons verenigingslokaal Óp Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A te Vaals. Met presentatie over "Otto Intze in Aken en Vaals" door Peter Sparla en presentatie nieuwe uitgave van Verleden en Heden Nr. 20.

De nieuwsbrief is een uitgave van heemkundekring Sankt Tolbert.

Wilt u meer weten over de heemkundekring Sankt Tolbert, een bijdrage leveren aan deze nieuwsbrief of heeft u een interessante mededeling, kijk dan op de website www.sankttolbert.nl of mail naar sankttolbert@gmail.com.

De nieuwsbrieven staan ook in pdf-formaat op de website. Deze kunt u downloaden. Tevens kunt u op de site aangeven als u de nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen.

